

Jutrzenka

Bądź z serca pozdrowiona ojczyzna święta mowo!

w środku
nasz dodatek

AFISZ
polsko-mołdawski

3/2024

Jubileuszowe obchody 30-lecia Stowarzyszenia „Dom Polski” w Bielcach

s. 8-10

WIZYTA PIERWSZEJ DAMY W MOŁDAWII

W dniach 19-20 listopada 2024 roku w Kiszyniowie gościła Małżonka Prezydenta RP Pani Agata Kornhauser-Duda. Pierwsza Dama w ramach Akcji „Pomoc Polakom na Wschodzie” tradycyjnie spotkała się z przedstawicielami organizacji polonijnych, nauczycielami języka polskiego skierowanymi przez ORPEG (Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą) i duchowieństwem w Ambasadzie RP w Kiszyniowie. Pierwszej Damie towarzyszył Ambasador RP Pan Tomasz Kobzdej.

Spotkanie z przedstawicielami organizacji polskich uświetnił występ artystów związanych ze Stowarzyszeniem „Polska Wiosna w Mołdawii”. Zabrzmiął polski średniowieczny hymn *Gaude Mater Polonia* (Raduj się, matko Polsko) – jeden z najstarszych religijnych utworów liryki polsko-łacińskiej oraz pieśń „Orlątko”, która w czasie walk o Lwów w 1918 roku była hołdem dla najmłodszych uczestników tej walki o prawo do polskości.

– Jestem pod ogromnym wrażeniem Waszego talentu i wykonania tak wspaniałych utworów – powiedziała Pani Agata Kornhauser-Duda, zwracając się do młodych kiszyniowian.

więcej na stronie 4

nr 11 [287] 2024 r.

Miesięcznik z kwartalnym dodatkiem AFISZ POLSKO-MOŁDAWSKI

Ukazuje się od listopada 1996 r.
Zarejestrowany 2 maja 2007 r.
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Republiki Mołdawii

Adres do korespondencji:
Redakcja „Jutrzenki”
skr. poczt. 983
MD-3101 Bălți MOLDOVA

e-mail:
redakcja.jutrzenka@gmail.com

www.jutrzenka.md

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania i skracania nadanych tekstów, także odmowy publikacji bez podania przyczyny. Nie ponosi odpowiedzialności za treść zamieszczonych reklam i ogłoszeń. Poglądy i opinie zawarte w artykułach mogą być niezgodne ze stanowiskiem redakcji.

Redaktor naczelny
Helena Usowa

Zespół redakcyjny:
Wanda Burek
Elena Dudari
Anna Gaydamowicz-Mazur
Ala Klimowicz
Stefan Ladryk
Zofia Nieczaj
Anna Plutecka
Elena Pumnea
Tatiana Zalewska

Współpraca:
Natalia Barwicka
Jolanta Domek-Tobolska
Anna Dubiel
Alina Kovalenko
Aleksy Ladryk

Redaktor strony internetowej
Małgorzata Kiryłłowa

Druk: Logo-Design, Chișinău

ISSN 1857-324X

W NUMERZE

- **Aktualności.** Wizyta Pierwszej Damy w Mołdawii w ramach Akcji Pomoc Polakom na Wschodzie 4
- **Polskie akcenty w Mołdawii.** Centrum polskości w Kiszyniowie: Biblioteka im. Adama Mickiewicza 6
- **Temat z okładki.** Jubileuszowo na patriotyczną nutę – 30-lecie Stowarzyszenia „Dom Polski” w Bielcach 8
- **Wywiady.** Dokąd zmierza Mołdawia? Ambasador RP: to będzie bardzo ciekawy czas 11

W środku nasz dodatek

AFISZ polsko-mołdawski nr 3/2024

- **Wiadomości:**
 - W Pałacu Prezydenckim rozmawiano o rozwoju polskiego szkolnictwa poza granicami 15
 - 13. edycja akcji „Darmowy Listopad” w rezydencjach królewskich 15
- **Wiadomości polonijne:**
 - XI Zjazd Federacji Mediów Polskich na Wschodzie 16
 - „Kocham Cię, Polsko!” – w mołdawskich Sorokach Polacy świętują Niepodległość 18
 - Koncert patriotyczny w Kiszyniowie „Wolność kocham i rozumiem” 20
 - Przegląd wydarzeń patriotycznych w Republice Mołdawii 22
- **Smaczno!** Polskie regionalne ciasta – marcinek z Podlasia 24
- **Ciekawostki językowe** 25
- **Uczymy się polskiego** 25
- **Zakochaj się w Polsce.** Pieniński Park Narodowy 26

ZDJĘCIA NA OKŁADCE:

- Zespół „Biedroneczki” z Domu Polskiego w Bielcach (autor: Wiktor Romaniuk);
- Polonusi z Sorok (fot. facebook/AmbasadaPLinMD).

Projekt finansowany ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach konkursu pn. Polonia i Polacy za granicą 2023 ogłoszonego przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie im. Jana Olszewskiego

Pomoc Polakom na Wschodzie. Wizyta w Kiszyniowie

Małżonka Prezydenta w Ambasadzie RP w Kiszyniowie spotkała się z przedstawicielami organizacji polskich, w ramach Akcji Pomoc Polakom na Wschodzie.

To nie pierwsza wizyta Małżonki Prezydenta w Mołdawii, w ramach Akcji Pomoc Polakom na Wschodzie. 1 kwietnia 2021 roku Agata Kornhauser-Duda, z uwagi na wyjątkową sytuację spowodowaną pandemią koronawirusa, za pośrednictwem łączenia internetowego spotkała się z polską rodziną ze wsi Słoboda-Raszków, do której trafiły wielkanocne dary.

W listopadzie 2021 roku, podczas wizyty w Mołdawii, Pierwsza Dama spotkała się z przedstawicielami 15 najbardziej aktywnych organizacji polskich, do których w ramach Akcji trafiło wsparcie materialne.

23 listopada 2022 roku odwiedziła także mołdawską miejscowość Bielce, gdzie również w ramach Akcji Pomoc Polakom na Wschodzie spotkała się z przedstawicielami społeczności polskiej.

W latach 2017-2021 w ramach realizowanej Akcji pomoc materialna trafiła do naszych Rodaków z Kiszyniowa, Bielic, Komratu, Raszkowa, Słoboda-Raszków, Rybnicy, Tyraspolu, Tyrnowej, Sorok, Cupcini.

Podczas wizyty w Kiszyniowie, Małżonka Prezydenta podziękowała przedstawicielom organizacji za przybycie, często z bardzo odległych regionów kraju. Przedstawiciele polskiej społeczności w Mołdawii byli także obecni podczas uroczystego podsumowania Akcji w Pałacu Prezydenckim w Warszawie.

– Przez te wszystkie lata działalności w ramach Akcji Pomoc Polakom na Wschodzie udało nam się dotrzeć do naszych rodaków, mieszkających: w Litwie, Łotwie, Ukrainie, Armenii, jak i również tutaj w Mołdawii – wy-

mieniała Pierwsza Dama. – Nie byłoby to możliwe bez współpracy z MSZ, Ambasadą RP i przede wszystkim naszymi darczyńcami i firmami, które prowadzą odpowiedzialną politykę społeczną – dodała.

Zebranych na spotkaniu podziękowała także za codzienną dbałość o kulturę polską. – Pamiętajcie Państwo, że ta pomoc, to wyraz wdzięczności za wszelkie działania, które podejmują Państwo tutaj w Mołdawii, na rzecz podtrzymywania i pielęgnowania polskości – podkreśliła.

– Bardzo dziękuję za nauczanie języka polskiego, polskiej historii i geografii. Państwa działania to także pielęgnowanie naszej kultury i tradycji, dbanie o miejsca pamięci związane z naszą historią, za co bardzo dziękuję! – podkreśliła.

Agata Kornhauser-Duda uważała także, że członkowie organizacji polskich, będąc jednocześnie „lojalnymi obywatelami Mołdawii”, nigdy nie zapomnieli o swoich korzeniach, codziennie działając na rzecz podtrzymywania pamięci o Polsce. – To buduje bardzo dobre relacje między naszymi krajami. Jesteście Państwo wspaniałymi ambasadorami Polski – dodała.

Nawiązując do niedawno obchodzonego Święta Niepodległości, Pierwsza Dama zaznaczyła, że pamięć o heroicznej postawie Polaków dążących do odzyskania niepodległości, od lat celebrowana jest nie tylko w Polsce, ale także poza jej granicami. Co stanowi czynnik integrujący i wzmacniający relacje wśród lokalnych polskich społeczności. – Dziękuję, że codziennie budują Państwo

wśród najmłodszych podstawę patriotyczną, umiłowanie do Ojczyzny i pamięć o niej – podkreśliła Małżonka Prezydenta.

– Życzę Państwu, aby wszelkie Państwa sukcesy były motywacją do dalszego działania. Życzę Państwu zdrowia i wszelkiej pomyślności, a także dziękuję serdecznie za pomoc przy organizacji Akcji Pomoc Polakom na Wschodzie, tutaj w Mołdawii. Bez Państwa wsparcia nie byłoby to możliwe – powiedziała Pierwsza Dama.

Agata Kornhauser-Duda odwiedziła także Katedrę pw. Opatrzności Bożej, gdzie spotkała się z duchownymi, którzy opowiedzieli o historii polskiej wspólnoty katolickiej Kiszyniowa. Kościół katedralny, wybudowany w 1840 roku, znajdujący się w centrum miasta, jest ważnym miejscem dla Polaków Kiszyniowa. Obecnie msze św. są odprawiane w różnych językach: polskim, rosyjskim, rumuńskim i angielskim.

Małżonka Prezydenta w ramach wizyty w stolicy Mołdawii Kiszyniowie odwiedziła filię Miejskiej Biblioteki im A. Mickiewicza. Wizyta w Bibliotece była okazją do rozmowy z dyrektorką placówki Panią Svetlaną Gumeni oraz nauczycielami skierowanymi do pracy w Mołdawii przez ORPEG, którzy opowiedzieli o codziennej działalności biblioteki oraz o projekcie dot. promocji polskich miejsc pamięci w Kiszyniowie. Ponadto pedagodzy podjęli temat nauczania języka polskiego oraz różnorodnych inicjatyw, które mają na celu promocję polskiej kultury.

źródło: prezydent.pl

Diaspora poloneză din Moldova în cărți și reviste

■ Jesienna wystawa „Polonia mołdawska w książkach i czasopiśmie” w Bibliotece im. Adama Mickiewicza w Kiszyniowie, 2024 r. Prezentację na ten temat można pobrać na facebooku / Biblioteka „Adam Mickiewicz”

■ Od października 2024 r. kursy języka polskiego w bibliotece prowadzi Mirosław Szcześniak – nauczyciel skierowany do pracy dydaktycznej w Kiszyniowie przez ORPEG. W zajęciach biorą udział 22 osoby podzielone na grupy według poziomu znajomości języka

■ Z okazji Święta Niepodległości Polski uczniowie klas trzecich z Liceum Teoretycznego im. Akademika Konstantina Sibirskiego pod kierownictwem pracowników Biblioteki stworzyli plakat „Kocham Polskę”, 2024 r.

W Republice Mołdawii istnieją w przestrzeni publicznej odniesienia do Polski. Są obecne w nazwach ulic, pomników, dzieł artystów, miejsc pamięci. Wszystkie noszą imiona wybitnych i znanych Polaków.

Centrum polskości w Kiszyniowie: Biblioteka im. Adama Mickiewicza

Przedstawiciele mołdawskiej Polonii oraz wszyscy, którzy chcą się uczyć języka polskiego, poznawać literaturę i kulturę Polski, mogą to zrobić w Bibliotece im. Adama Mickiewicza w Kiszyniowie. Instytucja jest także bardzo prężnym ośrodkiem polskiej kultury.

Biblioteka im. Adama Mickiewicza oferuje prawie 4000 egzemplarzy książek w języku polskim. Oprócz tego czytelnicy mają do dyspozycji książki polskich pisarzy przetłumaczone na język rumuński. Rocznie bibliotekę odwiedza około 3000 osób.

W Bibliotece można uczyć się języka polskiego. Służą do tego odpowiednie podręczniki i słowniki. Oferuje się też szereg zajęć pozwalających czytelnikom lepiej zrozumieć historię i kulturę Polski. Odbywają się tu różne imprezy polonijne, spotkania autorskie i kursy języka polskiego.

Pracownicy biblioteki zapraszają odwiedzających do udziału w różnych akcjach, dzięki którym społeczność polonijna może się bardziej integrować i aktywniej angażować w promowanie polskich wartości. Działają tu między innymi Klub Czytelniczy pt. „Bajki, opowieści i legendy polskie”, który inscenizuje teksty zaczerpnięte z polskiego folkloru.

Uroczyste otwarcie biblioteki odbyło się 11 listopada 2007 roku – w Narodowe Święto Niepodległości Polski. Projekt został uruchomiony w 2005 roku z inicjatywy polonijnej organizacji „Polska Wiosna w Mołdawii” i przy wsparciu ówczesnego ambasadora placówki dyplomatycznej w Kiszyniowie Piotra Marciniaka. Przez 2 lata pomieszczenie było remontowane z udziałem Polonistów z „Polskiej Wiosny w Mołdawii”, a następnie wyposażone dzięki Ambasadzie RP oraz polskim instytucjom.

Pod koniec 2020 roku naprzeciwko biblioteki stanął wykonany z brązu pomnik autorstwa Wiaczesława Żyglickiego przedstawiający siedzącego na ławce wieszcz Adama Mickiewicza.

Biblioteka mieści się przy ulicy Lecha Kaczyńskiego nazwanej tak na cześć byłego prezydenta Polski, który zginął w tragicznej katastrofie lotniczej 10 kwietnia 2010 roku w Smoleńsku. U wejścia do budynku znajduje się tablica poświęcona ofiarom katastrofy smoleńskiej.

W 2021 roku Bibliotekę odwiedził Prezydent RP Andrzej Duda.

opr. Anna Dubiel

zdjęcia: Biblioteka im. Adama Mickiewicza

În Republica Moldova regăsim indicii în spațiul public care fac referire directă la Polonia. Acestea sunt prezente în numele străzilor, monumente publice, creații artistice, locuri comemorative, toate purtând numele unor personalități politice și culturale cu origini poloneze.

Adam Mickiewicz (1798-1855) a fost un poet, dramaturg, eseist și activist politic polonez. Este considerat poet național în Polonia, Lituania și Bielorusia, fiind o figură emblematică a romantismului polonez.

Cea mai cunoscută lucrare a sa este poemul epic național Pan Tadeusz, publicat în 1834.

Pe lângă activitatea de scriitor, Mickiewicz a fost și profesor de literatură latină la Academia din Lausanne, iar în 1840 a fost numit profesor la Catedra de limbi și literaturi slave de la Collège de France.

Indiferent de locul unde s-a aflat, a luptat constant pentru independența și democrația Poloniei. Această activitate politică intensă i-a adus, din nefericire, și sfârșitul (a murit bolnav, probabil, de holeră), la Istanbul, unde se duse să ajute la organizarea forțelor poloneze pentru a lupta împotriva Rusiei în războiul din Crimeea.

În Chișinău, se află Biblioteka „Adam Mickiewicz”, înființată la inițiativa organizației „Polska Wiosna w Mołdawii”, cu sprijinul ex-ambasadorului Republicii Polone în Moldova Piotr Marciniak. Deschiderea oficială a bibliotecii a avut loc în 2007. De asemenea, pe o bancă din fața bibliotecii îl puteți vedea stând pe înșuși Mickiewicz, înfățișat sub forma unei statuete de bronz.

JUBILEUSZOWO NA PATRIOTYCZNĄ NUTĘ

Są miejsca, czasy i ludzie, których się nie zapomina... Są w naszym życiu chwile, zapisane złotymi zgłoskami... Dla Polaków w Bielicach 9 listopada był takim wyjątkowym dniem, splatającym przeszłość zachowaną w pamięci z teraźniejszością.

Uroczyste świętowaliśmy jubileusz 30-lecia Stowarzyszenia Kultury Polskiej „Dom Polski” i 25-lecia Domu Polskiego w Bielicach. Prezes stowarzyszenia, Pani Janina Kazak, z wielką radością i rozrzewaniem powitała licznie zebranych gości, szczególnie z Polski i Rumunii.

Jubileuszowe spotkanie odbywające się w przededniu Dnia Niepodległości Polski swoją obecnością zaszczytli: Jacek Kasprzyk – radca minister Ambasady RP w Kiszyniowie, Magda Arsenicz – Kierownik Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Kiszyniowie, Aleksander Pietkow – Burmistrz Bielic, prof. Józef Wróbel – wiceprezes Zarządu Krajowego Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, dr Danuta Gałyga – członek Rady Krajowej Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, Magdalena Kostecka – wicedyrektor ds. wspierania oświaty polskiej za granicą ORPEG, Małgorzata Kamińska – wicedyrektor ds. Polonijnego Centrum Nauczycielskiego, delegacja z Płocka, miasta partnerskiego Bielic, Jan Sroka – były konsul RP w Kiszyniowie, Elżbieta Wieruszewska – redaktor naczelna czasopisma „Polonus”, Teresa Biła – nauczycielka skierowana do pracy w Rumunii przez ORPEG, Anna Zielonka – kierownik artystyczny zespołu „Sołonzanka” (Nowy Sólonec, Rumunia) wraz z uczestnikami zespołu.

Uroczysta akademia „Od niepodległości do wolności” rozpoczęła się w patriotycznym klimacie od odśpiewania hymnu mołdawskiego oraz „Mazurka Dąbrowskiego”. W barwnym i bogatym we wzruszające treści montażu muzyczno-poetyckim zaprezentowanym według scenariu-

■ Burmistrz Miasta Bielic Aleksander Pietkow przekazuje pamiątkową odznakę dla Stowarzyszenia „Dom Polski” na ręce Janiny Kazak, prezesa organizacji

■ Młode wokalistki z Domu Polskiego – Anna Grabowiecka, Amelia Górską i Aleksandra Filipowską

■ Występ gości z Rumunii – Zespół Górali Czadeckich „Sołonzanka” (kierownik artystyczny A. Zielonka)

■ Działający przy Domu Polskim wokalny zespół „Jaskółki” (kierownik artystyczny O. Górską)

sza opracowanego przez Hannę Gałęcką, nauczycielkę skierowaną przez ORPEG, z oprawą muzyczną Malwiny Rusu i Olesji Górskiej, przedstawiono długą drogę Polaków od roku 1918 aż do czasu przemian ustrojowych, kiedy można było bez obaw przejawiać polskość i rozpocząć działalność w organizacjach polonijnych, także w Republice Mołdawii.

Widownia z ogromnym entuzjazmem i zaciekawieniem reagowała na brawurowe występy młodych artystów: patriotyczne i biesiadne pieśni, tańce, recyta-

cje. Następnie na scenie ożyły wspomnienia sprzed trzydziestu lat...

Pani Olesja Górską, dyrektor Domu Polskiego, wyraziła serdeczne podziękowanie wszystkim, którzy pozostawili niezatarty ślad na kartach historii polskiej diaspory w Bielicach i sprawili, że Dom Polski stał się nieodłącznym elementem krajobrazu miasta.

Jak podkreślił konsul Jan Sroka, zawsze z wielkim sentymentem odwiedzający Bielicę i wspominający pierwsze niełatwe kroki stowarzyszenia, dzięki wielu od-

danym sprawie ludziom, pasjonatom takim jak: Walery Buzut, Eleonora Kimakowska, ks. Jacek Puć, Wanda Burek, Malwina Russu czy wielu innych, bielecka placówka urosła do rangi kuźni lokalnych talentów, kształciła kolejne świadome swej przynależności do polskiego narodu pokolenia dzieci i młodzieży.

Z okazji jubileuszu wielu członków stowarzyszenia otrzymało dyplomy uznania, upominki, natomiast złoty medal za szczególne zasługi i poświęcenie na rzecz krzewienia polskości od „Wspólnoty

■ Gratulacje i dyplomy uznania za współpracę i zaangażowanie dla: (od lewej) Malwiny Russu, Walentyny Zaińczykowskiej, Anżeli Boguckiej, Heleny Usowej, Eleonory Kimakowskiej, Lilii Górskiej oraz Jana Sroki wręczając dyrektor Domu Polskiego Olesja Górską i prezes Stowarzyszenia „Dom Polski” Janina Kazak

■ W piosenkach i tańcach bieleckiej młodzieży została odtworzona atmosfera Polski międzywojennej. Śpiewają solistki zespołu „Rapsodia” Walentyna Pogorelska i Irina Lewcienko (kierownik artystyczny M. Russu), tańczą Jurii Melnik i Anfisa Juchnewicz

Polskiej” otrzymali: Walery Buzut, pierwszy prezes bieleckiego stowarzyszenia i Eleonora Kimakowska, pierwsza dyrektor Domu Polskiego.

Po części oficjalnej odbyła się sentymalna podróż w przeszłość, a goście z wielkim zainteresowaniem oglądali prezentację, wpatrywali się w fotografie sprzed lat, szukając swojej podobizny, dzieci, wnuków, bliskich sercu nauczycieli i odbierali wirtualnie przekazane gratulacje, życzenia.

W czasie urodzinowego spotkania swoje talenty wokalne i taneczne zaprezentowali nie tylko uczniowie Domu Polskiego (ze-

spóły „Biedroneczki” i „Jaskółki”), ale także goście: zespół „Styrczańskie dzwoneczki” z Głodian, zespół folklorystyczny „Sołoczanka” z Nowego Solońca oraz soliści z Bielc i Styrczy.

Następnego dnia w parafii Św. Archaniołów odbyła się uroczysta Msza Święta dziękczynno-błagalna w intencji zmarłych i żyjących członków stowarzyszenia oraz świętującej niepodległość Ojczyzny, a zwieńczeniem niedzielnej Eucharystii było wspólne odśpiewanie hymnu „Boże, coś Polskę”.

Jubileusz stał się świętem wspomnień, a podniosła atmosfera na zawsze pozostanie w pa-

mięci przybyłych. To był dzień pełen niecodziennych przeżyć, długo wyczekiwany, do którego całe środowisko przygotowywało się z wielkim zaangażowaniem.

Pragniemy gorąco podziękować gościom za obecność i życzyć wszystkim Polakom na mołdawskiej ziemi niegasnącego zapалу w kultywowaniu polskości, trwania w jedności z Macierzą.

Maria Drag,
nauczycielka skierowana
do pracy przez ORPEG
źródło: **facebook / Stowarzyszenie
Dom Polski w Bielcach**

Zdjęcia: **Wiktor Romaniuk**

■ Zespół „Styrczańskie Dzwoneczki” z Głodian (kierownik artystyczny L. Górka) uświetnił uroczysty koncert w Bielcach

DOKĄD ZMIERZA MOŁDAWIA?

Ambasador RP: to będzie bardzo ciekawy czas

fot: radiochisinau.md

– To, że w tych wyborach proeuropejski obóz reform wygrał dzięki głosującej za granicą diasporze, pokazuje skalę trudności, z którymi musi mierzyć się państwo – w tym problemów demograficznych, a w konsekwencji politycznych. Na terytorium Mołdawii były regiony, gdzie ponad 90 proc. ludzi głosowało przeciwko Unii Europejskiej – mówi Tomasz Kobzdej, polski dyplomata, od 2022 roku ambasador RP w Mołdawii w rozmowie z Warsaw Enterprise Institute w ramach projektu „Pentru Moldova – Dla Mołdawii”.

– 20 października i 3 listopada br. odbyły się w Mołdawii wybory prezydenckie wraz z referendum europejskim, jak wygląda aktualna sytuacja polityczna w tym kraju?

– O referendum i wyborach prezydenckich dużo i rzetelnie napisano w polskich mediach, więc syntetycznie przypomnijmy: minimalną większością (50,4:49,6) przy frekwencji ledwo przekraczającej połowę uprawnionych zagłosowano za członkostwem Mołdawii w Unii Europejskiej i wpisaniem do konstytucji mołdawskiej integracji europejskiej jako celu strategicznego państwa (ta poprawka została już oficjalnie wprowadzona). W drugiej rundzie wyborów prezydenckich, będącą liderką mołdawskiego obozu reform, aktualnie urzędująca Prezydent Maia Sandu pokonała (55,3:44,7) kandydata prorosyjskich socjalistów, Alexandra Stoianoglo.

Ten podwójny plebiscyt był obiektem bardzo agresywnej, masowej ingerencji rosyjskiej. Moskwa zaprezentowała całe spektrum okolicy wyborczych działań hybrydowych: bezprecedensowa skala kupowania głosów, zastraszanie wyborców, nielegalny zorganizowany transport zwolenników rosyjskiego faworyta do lokali wyborczych, ataki cybernetyczne na infrastrukturę informatyczną systemu wyborczego, alarmy bombowe w lokalach wyborczych. Swoją drogą, pogłębiona analiza tych działań potrzebna jest w stolicach wszyst-

kich państw europejskich, mniej lub bardziej narażonych na zewnętrzne ingerencje w procesy demokratyczne.

– Referendum i wybory poprzedzone były też bardzo agresywną, inspirowaną i finansowaną z zewnątrz antyzachodnią i antyunijną propagandą. O tych uwarunkowaniach musimy pamiętać, patrząc na wyniki głosowań.

– Nie zmienia to faktu, że społeczeństwo mołdawskie jest głęboko podzielone. To, że proeuropejski obóz reform wygrał dzięki głosującej za granicą diasporze, pokazuje skalę trudności, z którymi musi mierzyć się państwo – w tym problemów demograficznych, a w konsekwencji politycznych. Na terytorium Mołdawii były regiony, gdzie ponad 90 proc. ludzi głosowało przeciwko Unii Europejskiej.

Z polskiej perspektywy należy jednak cieszyć się, że siły pchające Mołdawię na zachód, widzące przyszłość swego kraju w zacieśnianiu relacji z takimi partnerami jak Polska są nadal przy władzy, a mołdawska konstytucja zakłada członkostwo tego kraju w strukturach europejskich.

Referendum i wybory były bardzo ważną bitwą w geopolitycznej „wojnie” o Mołdawię. Teraz jednak mołdawscy liderzy muszą przygotować się do jeszcze trudniejszego starcia, jakim będą wybory parlamentarne w 2025 r. Najbliższe miesiące

▷ będą czasem przetasowań na scenie politycznej ukierunkowanych na budowanie szerszej koalicji sił proeuropejskich. Polecam uwadze Mołdawię wszystkim, którzy interesują się nie tylko stosunkami międzynarodowymi, ale także wewnątrz krajowymi mechanizmami władzy. To będzie bardzo ciekawy czas.

– Polska od lat wspiera Mołdawię, w kraju tym działają polscy doradcy bilateralni, bardzo aktywna jest również Fundacja Solidarności Międzynarodowej. Z czego wynika tak duża polska aktywność w Mołdawii? Dlaczego Mołdawia jest uznawana za jeden z ważniejszych krajów w regionie z punktu widzenia polskiej polityki zagranicznej?

– Mołdawia ma kluczowe znaczenie dla Polski, jak i europejskiej oraz światowej wspólnoty demokratycznej z dwóch kluczowych powodów. Po pierwsze ze względów geopolitycznych – przejście kontroli nad tym krajem przez siły prorosyjskie znacząco pogorszyłyby sytuację bezpieczeństwa w regionie w kontekście wojny na Ukrainie i stworzyłyby przyczółek dla potencjalnych dalszych destrukcyjnych działań Moskwy w Europie, wobec Bałkanów, ale także i Polski. Drugi powód ma charakter aksjologiczno-historiozoficzny. Udana transformacja Mołdawii w kierunku demokracji, przestrzegania praw człowieka i praworządności oraz uczciwej i przejrzystej gospodarki rynkowej byłaby wielkim sukcesem obozu światowej demokracji. Pokazałaby jego skuteczność i atrakcyjność potrafiące dokonać pozytywnego przełomu w kraju, który wielu ludzi – w tym także Mołdawian – uważa za prawie beznadziejny przypadek marazmu.

W tym kontekście należy rozumieć uznanie Mołdawii za priorytetowy kraj polskiej pomocy rozwojowej, bardzo intensywne kontakty polityczne w ostatnich trzech latach oraz stałe wsparcie polskich ekspertów. Czujemy w Polsce naturalną sympatię do Mołdawian, przede wszystkim jednak ich sukces w prozachodniej transformacji społeczno-politycznej oraz europejskiej integracji leży głęboko w interesie naszego kraju.

– A jak wygląda Polska polityka zagraniczna wobec Mołdawii? Jakie są najważniejsze aspekty w relacjach dyplomatycznych między Polską a Mołdawią? Jaka jest historia i znaczenie dyplomacji publicznej Polski w Mołdawii?

– Od odzyskania niepodległości w 1991 r. Mołdawia jako kraj bliskiego sąsiedztwa, mający wiele wspólnego z Polską, jeśli chodzi o do-

świadczenia najnowszej historii i dziedzictwo systemu totalitarnego, a także jako obiekt nacisku, a nawet agresji, ze strony Rosji stanowi istotny element polskiej polityki zagranicznej. To zainteresowanie i zaangażowanie naszej dyplomacji skokowo wzrosło po wyborach prezydenckich i parlamentarnych jesieni 2020 r. i lata 2021 r., w wyniku których prozachodni obóz reform przejął pełnię władzy w państwie. My dyplomaci lubimy mierzyć stan relacji liczbą i szczeblem wizyt i spotkań dwustronnych. Opisanie i krótkie omówienie wszystkich spotkań prezydentów i premierów, konsultacji ministerialnych oraz parlamentarnych w ostatnich latach wypełniłoby pokaźną broszurę. W samym wrześniu bieżącego roku Kiszyniów odwiedził Premier, a następnie Minister Spraw Zagranicznych Polski. Wszystkie te wysiłki służą wspieraniu proeuropejskiego kursu w polityce zagranicznej Republiki Mołdawii i uczynienia nieodwracalnymi reform politycznych i przemian cywilizacyjnych u naszego partnera. W polityce zagranicznej oraz wewnętrznej Republiki Mołdawii dominuje w tej chwili jeden wątek: integracja europejska i proces negocjacji akcesyjnych. To doskonale współgra z priorytetami Polski przejmującej wkrótce przewodnictwo w UE, jakimi są bezpieczeństwo i rozszerzenie Unii Europejskiej. Wsparcie Mołdawii zostało zatem ogłoszone jako kluczowe zadanie dyplomacji przez najwyższe władze państwowe Rzeczypospolitej. Trzeba przy tym podkreślić, że zaangażowanie Polski w Mołdawię nie jest czymś nowym. Polska od dłuższego czasu konsekwentnie lobbowała za udzieleniem Mołdawii statusu kandydata do UE, a następnie otwarcia negocjacji. Grono naszych sojuszników w tych staraniach wcale nie było tak liczne, jak dziś mogłoby się wydawać. To, że udało się uruchomić formalne procesy integracyjne, jest zasługą przede wszystkim zdecydowanych Mołdawian, ale także dużym sukcesem polskiej dyplomacji.

W tym momencie kwestie europejskie, unijne rzutują na wszystkie inne aspekty relacji z Mołdawią, w tym w zakresie polityki bezpieczeństwa. Przekładają się także na bardzo tradycyjne zadania dyplomatyczne. Budowa pozytywnego wizerunku Polski w Mołdawii i zrozumienia dla polskiej racji stanu są nieodzowną częścią aktywności naszej placówki od początku jej istnienia. Promocja polskiej kultury, historii, nauki, języka, edukacji, sportu, turystyki oraz gospodarki stanowią bardzo skuteczne narzędzie w osiągnięciu tych celów. Dzięki polskiej dyplomacji publicznej wizerunek Polski i Polaków w mołdawskim społeczeństwie jest bardzo pozytywny. Polska traktowana jest

jako kraj przyjazny i wiarygodny. Wiarygodny, ponieważ trzy dekady naszej transformacji (a zaczęliśmy ją jako kraj biedniejszy od Mołdawii) jest obiektywnym sukcesem.

– Poza Fundacją Solidarności Międzynarodowej bardzo aktywna w pomocy rozwojowej jest również sama Ambasada RP. Proszę opowiedzieć o waszej aktywności w ramach „Polskiej Pomocy”.

– Pragnę podkreślić, że „Polska Pomoc” w Mołdawii to nie jest jakaś spontaniczna akcja charytatywna, ale dobrze skoordynowany przez MSZ, z aktywnym udziałem Ambasady, program. Pomoc rozwojowa jest bardzo ważnym instrumentem polityki zagranicznej, dlatego musi być udzielana sensownie i umiejętnie. Ambasada jest między innymi po to, aby pieniądze polskich podatników były za granicą wydawane w sposób celowy, przynoszący konkretne korzyści.

– Mołdawia niedawno rozpoczęła negocjacje akcesyjne z UE, ale przed nią jest jeszcze długa droga, zanim dołączy do UE. Jakie są główne wyzwania dla Mołdawii w procesie akcesyjnym do UE?

– Najpoważniejszym wyzwaniem pozostaje konsekwencja i wytrwałość w kontynuowaniu zapoczątkowanych zmian tak, aby przyniosły one pożądane rezultaty w dłuższej perspektywie. Władze rozpoczęły kompleksową reformę systemu wymiaru sprawiedliwości, wzmocniono instytucje państwowe odpowiedzialne za zwalczanie korupcji, przyjęto plan na rzecz deoligarchizacji oraz podjęto zdecydowane działania w celu ograniczenia takich patologii, jak przestępczość zorganizowana i proceder prania brudnych pieniędzy, czy nielegalne przepływy finansowe. W tym kontekście na pierwszy plan wysuwa się konieczność dokończenia reformy wymiaru sprawiedliwości. Przejrzystość i niezależność sądownictwa wymaga zwiększonej uwagi ze strony decydentów (są tego świadomi). W szerszej perspektywie to właśnie wzmocnienie systemu prawnego i pokonanie korupcji powinny stanowić priorytet dla władz Mołdawii w procesie integracji z UE. Równie ważnym wyzwaniem jest potrzeba rzetelnego informowania mołdawskiego społeczeństwa nt. dobrodziejstw wynikających z akcesji do UE. Brak w Mołdawii szerokiego społecznego konsensusu wokół idei europejskiej, ale także wiedzy na ten temat, może negatywnie wpływać na tempo zmian, oddalając perspektywę członkostwa. A wszystko to dzieje

się w kontekście wrogich działań Moskwy, ujawnionych choćby podczas październikowego referendum oraz wyborów prezydenckich – tu należy upatrywać największego zagrożenia.

– Cały czas nie jest rozwiązany problem Naddniestrza, ruchy separatystyczne, zapewne pobudzone przez Rosję, zaczęły ostatnio rosnąć w siłę także w Gagauzji. Czy nieuregulowanie sytuacji wewnętrznej może być istotną przeszkodą w integracji europejskiej Mołdawii?

– Istotnie, sytuacja wewnętrzna tego małego kraju jest złożona. Sądzę jednak, że proces integracji europejskiej może zadziałać jako katalizator zmian i przełamać pewien impas w procesie uregulowania konfliktu naddniestrzańskiego. Już teraz obserwujemy wysiłki władz Mołdawii w kierunku reintegracji gospodarczej obu brzegów Dniestru. Trzeba przy tym mocno podkreślić, że Tyraspol czerpie korzyści z międzynarodowych umów i traktatów podpisanych przez Kiszyniów, a głównym rynkiem zbytu dla naddniestrzańskich przedsiębiorstw jest UE (80 proc.).

Mimo nieustannych prób rosyjskiej ingerencji z zewnątrz Mołdawianie nie mogą nie dostrzegać korzyści, jakie niesie ze sobą zbliżenie z Zachodem. Rosja jednak nie ustanie w wysiłkach, by utrzymać Mołdawię w strefie swoich wpływów, nadal będzie tworzyć podziały i podsycać separatystyczne nastroje. Wierzę jednak, że próby ingerencji z zewnątrz nie zachwieją procesem integracji europejskiej, który obrał nieodwracalny kierunek. Ważnym elementem tego procesu jest kampania informacyjna, która powinna uświadamiać Mołdawianom, iż UE to pokój, dobrobyt i poszanowanie różnorodności. Dotarcie z takim przesłaniem jest kluczowe zwłaszcza w odniesieniu do prorosyjsko nastawionych mieszkańców Gagauzji czy Taraklii, szczególnie podatnych na kremlowską propagandę. Najlepszą kontrpropagandą jest upowszechnianie prawdy o tym, czym jest Unia (i czym nie jest). Prawdę trzeba jednak podawać w sposób zrozumiały dla odbiorcy. W tych działaniach władze mołdawskie są i muszą być nadal wspierane przez partnerów unijnych. Polskie przewodnictwo w UE da polskiej dyplomacji szczególny mandat w tym zakresie.

– Poza współpracą polityczną ważnym elementem jest również współpraca gospodarcza, jak obecnie wyglądają wzajemne relacje ekonomiczne między naszymi krajami? Czy ostatnie reformy w kraju ułatwiają polskie inwestycje? ▷

▷ – Rozumiem, że nie jestem pytany o statystyki – łatwo dostępne i nieźle wyglądające – tylko o komentarz. Dane takie jak wartość wymiany handlowej w każdym roku podlegają pewnym fluktuacjom, ale nasze wzajemne relacje ekonomiczne należy ocenić pozytywnie. Polska jest ważnym rynkiem dla eksportu mołdawskiej produkcji rolnej, a przedsiębiorstwa z polskim kapitałem są aktywne na miejscowym rynku. W lokalnych sklepach bez problemu można znaleźć produkty z Polski, nie tylko te spożywcze. Doceniamy i popieramy reformatorskie dążenia mołdawskich władz, również w sferze gospodarki. Tu można postawić prostą, ale zasadniczą tezę: im bardziej system prawny i administracyjny Mołdawii zbliży się do unijnych norm i standardów, tym łatwiej będzie zachęcać polskie firmy do realizowania nowych inwestycji. Na dziś widać, że wciąż potrzebny jest szereg zmian. Ambasada musiała czasem dokonywać interwencji w celu ochrony interesów polskich inwestorów. Myślmy jednak optymistycznie o perspektywach biznesowych w Mołdawii. Tak to przedstawiamy polskim prywatnym i państwowym podmiotom gospodarczym, które z naprawdę dużym zainteresowaniem przyglądają się Mołdawii.

– W Polsce cały czas pokutuje stwierdzenie, że Mołdawia jest najbiedniejszym krajem Europy, proszę powiedzieć, jak zmienia się Mołdawia w ostatnich latach, czy takie zmiany można zaobserwować podczas trwania Pańskiej misji jako ambasadora?

– To, że Mołdawia jest najbiedniejszym krajem Europy, wyłączając pogrążoną w wojnie Ukrainę, to nie tyle pokutujące stwierdzenie, co obiektywna prawda. Biedy tej nie widać może na pierwszy rzut oka w pełnej dobrych samochodów i restauracji stolicy. Na prowincji można jednak spotkać miejsca przygnębiające. Nie bez powodu wspominałem absolutnie podstawowe elementy bytowe – jak dostęp do wody pitnej, kanalizacja czy oświetlenie – przy okazji wątku pomocy rozwojowej.

Przybyłem do Mołdawii w marcu 2022 roku, po brzemiennej w skutkach wyborach prezydenckich i parlamentarnych, które wyniosły do władzy siły reformatorskie i proeuropejskie, ale też tuż po wybuchu pełnoskalowej wojny za mołdawską granicą. Początek mojej misji był zatem nerwowy, albowiem obawy o przyszłość Mołdawii miały charakter egzystencjalny. Dziś jest niewątpliwe spokojniej, chociaż mamy poczucie pracy na placówce frontowej, nawet jeśli nie jest to front militarnych działań konwencjonalnych.

Jakie zmiany? W sferze społecznej mamy do czynienia z dwukierunkowym procesem migracyjnym. Z jednej strony trwa bardzo groźny społecznie, politycznie i gospodarczo exodus Mołdawian do państw Europy Zachodniej (pamiętajmy, że wśród obywateli Mołdawii powszechne jest posiadanie także obywatelstwa rumuńskiego). Z drugiej – obserwujemy powroty z emigracji elit intelektualnych i biznesowych, które widzą w Mołdawii przyszłość i chcą się angażować w budowanie nowoczesnego, europejskiego, praworządnego państwa.

W sferze politycznej najbardziej wyraźna zmiana zachodzi w mołdawskiej polityce bezpieczeństwa. Gdy przyjechałem do Kiszyniowa (a był to jak wspomniałem początek wojny na Ukrainie) słyszałem codziennie „Republika Mołdawii jest państwem neutralnym”. Dziś przebiła się już w Mołdawii świadomość, że wpisanie „neutralności” do konstytucji jest złudną, co najmniej niepełną ochroną. Przyjęta w ubiegłym roku Narodowa Strategia Bezpieczeństwa jest dokumentem rewolucyjnym. Wskazanie Rosji oraz zjawiska korupcji jako bezpośredniego zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego jest *novum* ilustrującym, jak głębokie przemiany dokonują się w głowach naszych mołdawskich przyjaciół i w konsekwencji w ich systemie państwowym.

To naprawdę historyczny czas dla Republiki Mołdawii i dlatego reprezentowanie w niej Rzeczpospolitej to ogromny zaszczyt.

Z dużym zainteresowaniem i przyjemnością obserwuję mołdawski futbol, szczególnie poczynania mołdawskiej reprezentacji narodowej. Z pewną przykrością jako Polak muszę stwierdzić, że punktem zwrotnym w mołdawskiej piłce nożnej był czerwiec 2023 r., gdy Mołdawianie w Kiszyniowie, w ramach eliminacji do EURO, złali okrutnie „naszych orłów” 3:2. Pomeczowy wieczór był w Mołdawii świętem narodowym. Od tego czasu Mołdawianie grają bez kompleksów, lepiej, skuteczniej – uwierzyli w siebie. Co równie istotne – uwierzyli w nich kibice! Delikatne przyśpiewki i pokrzykiwania stadionowe zastąpione zostały przez głośny, kolorowy skoordynowany doping. Nie chcę powiedzieć, że ubiegłoroczny mecz był najważniejszym projektem polskiej pomocy rozwojowej, chcę w sposób anegdotyczny potwierdzić, że fundamentalne zmiany zachodzą w Mołdawii. Niech ten piłkarski przykład służy ilustracji sytuacji całego państwa.

źródło: pentrumoldova.md

AFISZ

polsko-mołdawski

Kwartalnik 3/2024

kulturalny
wybór

Festyn Dywanów w Gagauzji

Festiwal Kultury Etnicznej w Mołdawii

Polacy na Festiwalu Kultury Ludowej w Kamionce

La sfârșitul acestei veri, în satul găgăuz Gaidar a fost organizat pentru a unsprezecea oară Festivalul Covorului. Localitatea este renumită pentru țesutul covoarelor și are un muzeu dedicat acestui meșteșug. „AYDAR KILIM FESTIVALI 2024” a reunit participanți din toată Găgăuzia, precum și din orașele învecinate Cimișlia, Taraclia, Cahul și capitala Moldovei.

Już od dziesięciu lat pod koniec lata w gagauskiej wsi Gaidar odbywa się Festyn Dywanów. Wieś słynie z tkania dywanów i posiada własne muzeum tego rzemiosła. „AYDAR KILIM FESTIVALI 2024” zgromadził uczestników z całej Gagauzji, a także z sąsiednich miast – Cimișlii, Taraclii, Cahulu i stolicy Moldawii.

Festyn Dywanów w Gagauzji

Festiwal Dywanów jest ważnym elementem życia kulturalnego Gagauzji oraz źródłem kształtowania wizerunku nie tylko tego regionu, ale także Moldawii jako państwa wieloetnicznego.

Program tegorocznego Festynu obejmował korowód uczestników, wystawy dywanów i rękodzieła artystycznego, warsztaty tkania

dywanów oraz kuchnię narodową. Podczas galowego koncertu wystąpiły dwa zespoły polonijne – „Krakowiaczki” z Kiszyniowa oraz „Polacy Budżaka” z Komratu. Występy zespołów mniejszości narodowych odbywają się w ramach Narodowego Programu „Konsolidacja stosunków międzyetnicznych w Republice Moldawii

w kontekście integracji europejskiej” (CRIn).

Administracja wsi Gaidar oraz jej mieszkańcy wyrazili głęboką wdzięczność Agencji Stosunków Międzyetnicznych Republiki Mołdawii, a także wszystkim sponsorom i zespołom artystycznym za wsparcie w organizacji festynu.

Tatiana Mironik

Cu ocazia aniversării celor 30 de ani de la proclamarea UTA Găgăuzia /Gagauz Yeri/, Direcția Generală de Cultură UTA Găgăuzia, cu susținerea bașkanului Evghenia Guțul, a organizat Școala de vară „Gagauziya Hoşluum”, la care au participat mai multe ansambluri folclorice, printre care și „Polacy Budżaka” /„Polonezii Bugeacului”/ din Comrat.

W ramach obchodów 30. rocznicy powstania Autonomii Gagauskiej /Gagauz Yeri/ w Mołdawii, przy wsparciu przywódcy Gagauzji – bașkan Eugenii Guțul, Departament Kultury Gagauzji zorganizował na terytorium regionu Letnią Szkołę Twórczą „Gagauziya Hoşluum”, w której udział wzięły ludowe zespoły artystyczne, w tym „Polacy Budżaka” z Komratu.

Letnia Szkoła Twórcza dla zespołów artystycznych

Pierwsza Letnia Szkoła Twórcza „Gagauziya Hoşluum” odbyła się 20 czerwca 2024 r. nad Jeziorem Komrat. Wydarzenie to zgromadziło osiem zespołów tanecznych i wokально-instrumentalnych z Gagauzji, a także uczniów szkół muzycznych i Domu Twórczości.

Celem Letniej Szkoły Twórczej w Gagauzji było wspieranie i rozwój młodych talentów w dziedzinie sztuk muzycznych i choreograficznych, wymiana doświadczeń w zakresie osiągnięć twórczych, popularyzacja, zachowanie i rozwój tradycji i sztuki gagauskiej.

Dla uczestników zorganizowano intelektualną grę poświęconą 30. rocznicy założenia Autonomii Gagauskiej, dyskusje, występy artystyczne oraz warsztaty kulinarne. Każdy zespół przygotował ciekawą prezentację o swojej działalności.

Nie zabrakło też rywalizacji Battle Folk Dance. Widowiskowa bitwa taneczna była bardzo emocjonująca!

Wszystkim uczestnikom Letniej Szkoły Twórczej wręczono prezenty – akumulatory zewnętrzne Power Bank. Impreza zakończyła się wspólnym tańcem przyjaźni – mołdawską horą – oraz melodyjnymi piosenkami z gitarą.

Jak podkreśliły władze Autonomii Gagauskiej, Letnia Szkoła Twórcza stała się platformą kreatywności i twórczego rozwoju gagauskiej młodzieży. Wydarzenie odbywało się w języku gagauskim. (sl)

fot. facebook/kultura.ge

Festivalul Culturii Populare „La han” din Camenca este un eveniment care se desfășoară periodic și își propune să promoveze cultura populară și folclorul locuitorilor din Transnistria.

Festiwal Kultury Ludowej „Karczma” w Kamionce to cykliczna impreza, której zadaniem jest promowanie kultury ludowej i folkloru rdzennych mieszkańców Naddniestrza.

Polacy na Festiwalu Kultury Ludowej w Kamionce

Ta barwna impreza folklorystyczna odbywa się zazwyczaj na początku września w naddniestrzańskim miasteczku Kamionka. Mołdawianie, Ukraińcy, Rosjanie i Polacy mieszkający w Kamionce oraz okolicznych wsiach prezentują w tym dniu swoje narodowe zwyczaje i tradycje.

Celem festiwalu „Karczma” jest odkrywanie i ukazywanie kultury ludowej tworzonej przez pokolenia ludzi zamieszkujących terytorium Naddniestrza. Ta impreza stwarza dla uczestników i gości festiwalu możliwość odrodzenia bogatego

dziedzictwa kulturowego i wzmacnia przyjazne stosunki między narodami.

Działające w Słobdzie-Raszków Towarzystwo Kultury Polskiej „Mała Ojczyzna” we współpracy z administracją wsi Słoboda-Raszków oraz wsi Raszków prezentowało na festiwalu kulturę i tradycje narodu polskiego. – Chcieliśmy wyrazić miłość do swojej historycznej ojczyzny, do tradycji naszych przodków – mówili członkowie TKP „Mała Ojczyzna”. – Bardzo nas cieszy, że to dziedzictwo jest nadal żywe!

Zewsząd brzmiała muzyka ludowa, która jest jednym z najstarszych przejawów kultury duchowej każdej grupy etnicznej. Zespół wokalny „Słobodzianki”, który reprezentował wioskę Słoboda-Raszków wykonał najpiękniejsze polskie piosenki ludowe.

Goście chętnie odwiedzali „polską karczmę” i oglądali wystawę rękodzieła. Można było również skosztować doskonałych dań kuchni polskiej.

Julia Kiryłowa

zdjęcia: TKP „Mała Ojczyzna”

O paradă de costume populare, cântece și dansuri tradiționale, expoziții tematice, bucate ale diferitelor popoare, precum și alte platforme pentru dialogul interetnic le-au fost oferite tuturor celor care au dorit să afle mai multe despre cultura minorităților etnice din Republica Moldova.

Stroje narodowe, tradycyjne pieśni i tańce, wystawy tematyczne, kuchnie różnych narodów, a także wiele innych różnorodnych platform dialogu międzyetnicznego czekało na wszystkich, którzy chcieli zapoznać się z kulturą mniejszości etnicznych Republiki Mołdawii.

Festiwal Kultury Etnicznej w Mołdawii

We wrześniu 2024 roku już po raz 23. w stolicy i różnych regionach Mołdawii odbyły się wydarzenia organizowane przez Agencję ds. Stosunków Międzyetnicznych w partnerstwie z Radą Koordynacyjną Organizacji Etnokulturowych w celu zachowania i promowania

tradycji mniejszości narodowych, rozwijania dialogu międzykulturowego, a także wzmacniania przyjaznych więzi pomiędzy przedstawicielami różnych grup etnicznych zamieszkujących Mołdawię. Jak zwykle aktywny udział w Festiwalu Kultury Etnicznej wzięły polonijne

organizacje oraz promująca polską kulturę Biblioteka im. Adama Mickiewicza w Kiszyniowie.

Zapraszamy do obejrzenia festiwalowych fotoreportaży z różnych miejscowości Mołdawii i dziękujemy organizacjom za udostępnione zdjęcia!

BIBLIOTEKA IM. ADAMA MICKIEWICZA NA FESTIWALU KULTURY ETNICZNEJ

Stołeczna Biblioteka im. Adama Mickiewicza po raz kolejny uczestniczyła w tym wyjątkowym festiwalu. Na stoisku Biblioteki w Centralnym Parku Kiszyniowa można było zapoznać się z literaturą polską i jej tłumaczeniami na język rumuński.

Fot.: www.chisinau.md

STOWARZYSZENIE „KRAKOWIANKA” NA FESTIWALU KULTURY ETNICZNEJ W KISZYNIOWIE

Program festiwalu Kultury Etnicznej w Kiszyniowie rozpoczął się od ceremonii złożenia kwiatów pod pomnikiem Stefana Wielkiego, w której uczestniczył działający przy polonijnej organizacji „Krakowianka” zespół „Krakowiaczki”. Następnie odbyła się parada strojów narodowych i zatańczono razem z Burmistrzem Kiszyniowa Ionem Cebanem horę – mołdawski taniec. W ciągu dnia festiwalowi goście mogli odwiedzić stoiska etniczne w Centralnym Parku Kiszyniowa, w tym stoisko Stowarzyszenia „Krakowianka”.

Fot.: www.chisinau.md

POLACY NA FESTIWALU KULTURY ETNICZNEJ W SOROKACH

Zespół artystyczny „Stokrotka” działający przy Związku Polaków w Sorokach zaprezentował publiczności polskie tańce i piosenki. Na polskim stoisku dostępne były materiały edukacyjne dotyczące nauki języka polskiego oraz prasa polonijna. Członkowie Związku zapraszali wszystkich do degustacji polskich dań.

„POLACY BUDŻAKA” NA FESTIWALU KULTURY ETNICZNEJ W GAGAUZJI

W ramach XXIII Festiwalu Kultury Etnicznej zespół „Polacy Budżaka” uczestniczył w dwóch koncertach: w Komracie wykonał krakowiaka i poloneza, natomiast we wsi Wiśniowka zaprezentował widzom poloneza i taniec sądecki. Oczywiście, nie zabrakło też tańca gagauskiego! Koncerty odbyły się w dniach 21 i 28 września 2024 roku.

„STYRCZAŃSKIE DZWONECZKI” NA FESTIWALU KULTURY ETNICZNEJ W PÓŁNOCNYM REGIONIE MOŁDAWII

Festiwal Kultury Etnicznej co roku wnosi powiew tradycji ludowej różnych narodowości do życia kulturalnego Republiki Mołdawii. Promujący kulturę polską zespół „Styrczańskie Dzwoneczki” z Głodian brał udział w tegorocznym festiwalu, występując w trzech miejscowościach na północy kraju – w Głodianach, Maramonowce i Falesztach. Mieszkańcy tych miejscowości podziwiali oryginalne stroje „Styrczańskich Dzwoneczków”, polskie tańce ludowe oraz piosenki w wykonaniu solistki zespołu Reginy Cușnir.

Wszędzie widzę Polskę

Wyniki konkursu fotograficznego

Wyłoniono zwycięzców konkursu fotograficznego pt. „Wszędzie widzę Polskę” zorganizowanego przez Stowarzyszenie „Polska Wiosna w Mołdawii” z okazji Narodowego Święta Niepodległości Polski. Zadanie konkursowe polegało na pokazaniu i uchwyceniu w wykonanej fotografii polskich barw narodowych w codziennym życiu mołdawskiej Polonii.

Konkurs cieszył się sporym zainteresowaniem. Do organizatorów nadesłano 19 prac.

Jury wyłoniło 5 zwycięzców i są to: **Artemi Górski** (Dom Polski w Bielicach), **Daria Ștamburg** (Stowarzyszenie „Polska Wiosna w Mołdawii”), **chór „Seniorzy”** (Stowarzyszenie „Polonia” w Rybnicy), **Maxim Halupa** (Liceum im. Mikołaja Gogola w Kiszyniowie) oraz **Maria Slobodian** (Stowarzyszenie „Polonia” w Rybnicy). Wyróżnienia otrzymały: **Janina Kazak** (Dom Polski w Bielicach) i **Ksenia Malczuk** (Stowarzyszenie „Polonia” w Rybnicy).

Wręczenie nagród odbyło się w Kiszyniowie w dniu 16 listopada 2024 r. podczas uroczystego koncertu z okazji Narodowego Święta Niepodległości Polski. Zwycięzcom serdecznie gratulujemy, a wszystkim zapraszamy do obejrzenia najlepszych prac! (mb)

Konkurs fotograficzny odbył się w ramach projektu Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii” finansowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP w konkursie „Polonia i Polacy za granicą 2024 – Regranting”.

OLGA TOKARCZUK – magie de cuvinte

Opera remarcabilei scriitoare poloneze Olga Tokarczuk este ca o călătorie prin multitudinea de experiențe umane, pe cât de inedite, pe atât de palpitate. Proza sa impresionează prin varietate, autoarea experimentând îndrăzneț cu formele și stilurile narative. Olga Tokarczuk nu evită să abordeze teme sociale și filosofice dificile, prezentând întotdeauna aceste subiecte într-un mod profund uman și complex.

Cititorii din Republica Moldova pot găsi cărțile Olgăi Tokarczuk, traduse în limba română, la Biblioteca Polonă „Adam Mickiewicz” din Chișinău (str. Lech Kaczyński, 2/1). Citiți și descoperiți modul în care această scriitoare poate atinge inima și mintea cititorului!

- bieżące wydarzenia kulturalne ● relacje z wystaw i muzeów ● festiwale
- koncerty ● recenzje filmów i książek

AFISZ
polsko-mołdawski

Projekt finansowany ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w ramach konkursu Polonia i Polacy za granicą 2024 - regranting.

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Fundacja
POMOC POLAKOM
NA WSCHODZIE
im. Jana Olszewskiego

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ani Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego.

wydawca
e-mail: Stowarzyszenie Polska Wiosna w Moldawii
polskawiosna@gmail.com

redagowanie
tłumaczenie
Elena Pumnea, Helena Usowa
Lucia Țurcanu

korekta
korespondenci
Jolanta Domek-Tobolska
Alexei Bondarciuc, Mari Bondarciuc, Julia Kiryłowa,
Alina Kovalenko, Swietłana Laptiacru, Tatiana Mironik

W Pałacu Prezydenckim rozmawiano o rozwoju polskiego szkolnictwa poza granicami

– Wśród Polaków za granicą istnieje ogromna chęć kontaktu z polską kulturą i językiem. Stąd tak wielka potrzeba tworzenia polskich szkół, które wiedzę przekażą kolejnym pokoleniom – powiedziała Pierwsza Dama.

Agata Kornhauser-Duda w Pałacu Prezydenckim spotkała się z Adamem Kalbarczykiem, dyrektorem Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą, któremu podziękowała za dotychczasową współpracę przy organizacji Konkursu Recytatorskiego „Słowem – Polska”. Podkreślając jednocześnie znaczenie Konkursu w kontekście promocji języka polskiego, wśród Polonii i Polaków za granicą.

Wtórząc Pierwszej Damie, dyrektor Ośrodka przyznał, iż

Konkurs cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem, o czym świadczy zainaugurowana niedawno kolejna, piąta, edycja. – Tak duże zainteresowanie konkursem świadczy o tym, iż Polacy potrzebują takich inicjatyw, a my musimy zadbać o ich rozwój – dodał.

Spotkanie było także okazją do rozmów na temat edukacji Polaków poza granicami kraju, rozwoju szkół polskich, a także planów ORPEG na najbliższą przyszłość.

Dzieląc się swoim doświadczeniem z wizyt i spotkań z Polakami w różnych częściach świata, Małżonka Prezydenta przyznała, iż obserwuje rosnące zainteresowanie edukacją dzieci w szkołach polskich. – Potrzeba obcowania z polską kulturą, nauką języka polskiego stale rośnie. To w głównej mierze zasługa rodziców, którzy zachęcają swoje dzieci do nauki, przekazując im tym samym swoje wartości – powiedziała Agata Kornhauser-Duda.

źródło: prezydent.pl

ORPEG
OŚRODEK ROZWOJU
POLSKIEJ EDUKACJI ZA GRANICĄ

13. edycja akcji „Darmowy Listopad” w rezydencjach królewskich

„Królewskie widowisko” to hasło tegorocznej akcji zwiększającej dostępność do kultury. Specjalny program przygotowały ikoniczne rezydencje królewskie: Zamek Królewski w Warszawie, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Zamek Królewski na Wawelu i Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie.

Przez najbliższy miesiąc odwiedzający będą mogli zobaczyć wystawy w rezydencjach oraz skorzystać z bezpłatnych wydarzeń i programów edukacyjnych. Rezydencje te posiadają zbiory o szczególnym znaczeniu dla historii i tożsamości Polski.

Zapowiedź 13. edycji tego wydarzenia odbyła się w Pałacu na Wyspie w Łazienkach Królewskich z udziałem Hanny Wróblewskiej, minister kultury i dziedzictwa narodowego oraz przedstawicieli rezydencji królewskich biorących w niej udział. – W tym roku wracamy do korzeni tej idei. W ostatnich latach

ponad 80% uczestników akcji „Darmowy Listopad” odwiedziło właśnie te cztery rezydencje królewskie, tj. Zamek Królewski na Wawelu, Zamek Królewski w Warszawie, Muzeum Łazienki Królewskiej oraz Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Każda z tych instytucji mówi o historii Polski, tradycji i tożsamości, ale też każda z nich patrzy w przyszłość. W tym roku program przygotowany przez instytucje ma niezwykle włączający charakter. Na odwiedzających czekają wystawy, warsztaty, ale też pokazy – podkreśliła Hanna Wróblewska, minister kultury i dziedzictwa narodowe-

go. – Przygotowane programy pozwalają opowiedzieć o rezydencjach i ich zbiorach w szczególny sposób – dodała.

W tym roku po raz pierwszy zrealizowane zostanie badanie publiczności, która odwiedzi rezydencje podczas akcji. Badania staną się narzędziem do pozyskania informacji o oczekiwaniach zwiedzających i posłużą do sformułowania wniosków dla organizacji kolejnych edycji „Darmowego Listopada”. Ich przeprowadzenie będzie koordynowało Muzeum Łazienki Królewskie.

źródło: gov.pl

XI Zjazd Federacji Mediów Polskich na Wschodzie

Przedstawiciele mediów polskich z Czech, Litwy, Białorusi, Ukrainy i Mołdawii (redakcja „Jutrzenki”) 13-14 listopada obradowali w Warszawie na XI Zjeździe Federacji Mediów Polskich na Wschodzie (FMPnW). XI Zjazd FMPnW stał się okazją do omówienia bieżących problemów zrzeszonych w Federacji mediów oraz do wyboru nowych władz organizacji.

W trakcie obrad XI Zjazdu Federacji Mediów Polskich na Wschodzie poruszono szereg kwestii zasadniczych dla polskich mediów zrzeszonych w Federacji. Wybrano też nowe władze organizacji. Na czele Federacji stanęła Halina Szczotka, redaktor naczelna miesięcznika „Zwrot” i portalu Zwrot.cz skierowanego do Polaków z Czech. Powołano także nowe Zarząd oraz Radę Programową Federacji.

Głównym tematem tegorocznych obrad była sytuacja dziennikarzy polskich na Wschodzie oraz wyzwania, przed którymi stają media polskie poza granicami kraju. Przedstawiono trzy apele: pierwszy dotyczy pilnego wsparcia dla polskich dziennika-

rzy przebywających na uchodźstwie w Polsce; drugi koncentruje się na uwolnieniu Andrzeja Poczobuta, dziennikarza uwięzionego na Białorusi; trzeci dotyczy zbudowania stałego modelu finansowania dla mediów polskich za granicą.

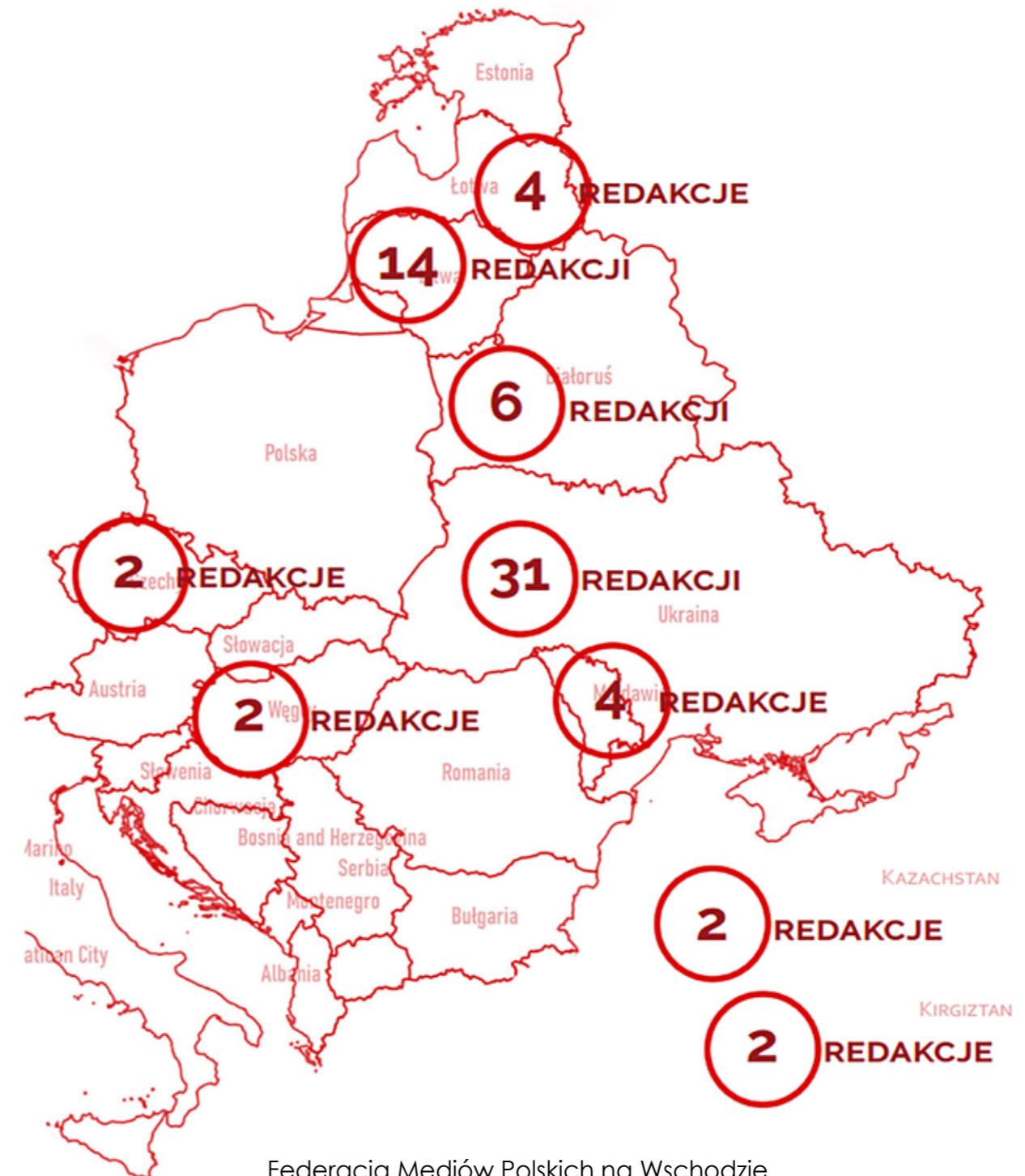
Uczestnicy Zjazdu rozmawiali na temat roli mediów polskich na Wschodzie jako instytucji wspierających lokalne społeczności oraz narzędzi, które mogą być wykorzystywane w tej roli. Dyskusje dotyczyły m.in. crowdfundingu, instrumentów Unii Europejskiej oraz roli Międzynarodowych Domów Spotkań. W panelu wzięli udział Olgierd Dobrowolski (Fundacja Instytut Suwerennej) oraz Łukasz Kierkowski (Fundacja

W Dobrym Tonie), a moderatorem był Rajmund Klonowski.

Kolejnym tematem był wpływ nowych mediów na zachowanie języka polskiego. Paneliści, w tym Denys Ohorodniichuk („Mozaika Berdyczowska”) oraz Halina Szczotka („Zwrot”), zastanawiali się, jak najlepiej wspierać język polski w kontekście rozwijających się technologii komunikacyjnych oraz w jaki sposób zaangażować młodych ludzi do tworzenia treści i do ich odbierania.

Ostatni panel poświęcony był roli mediów polskich za granicą w rozwiązywaniu konfliktów związanych z polityką historyczną, w szczególności w kontekście gloryfikacji kolaborantów nazistowskich i sowieckich w krajach działalności mediów członkowskich Federacji. W dyskusji wzięli udział Maciej Dancewicz (Fundacja Wolność i Demokracja) oraz redaktor „Słowa Polskiego” Jerzy Wójcicki.

KRAJE, w których działają redakcje członkowskie FMPnW

Federacja Mediów Polskich na Wschodzie to ponadkrajowa organizacja społeczna, założona w 2012 roku i zrzeszająca dziesiątki mediów działających na rzecz promocji kultury i tradycji polskiej, a także języka polskiego, kształtowanie pozytywnego wizerunku Polski poza jej granicami.

infografika: wschod.media

CZYM JEST FEDERACJA MEDIÓW POLSKICH NA WSCHODZIE?

Federacja Mediów Polskich na Wschodzie (FMPnW) jest organizacją zrzeszającą polskie redakcje działające na terenach krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Jej głównym celem jest wspieranie polskojęzycznych mediów oraz ochrona wolności słowa w regionach, gdzie sytuacja polityczna i społeczna często utrudnia niezależne dziennikarstwo.

Organizacja funkcjonuje od 11 lat jako dobrowolne zrzeszenie blisko 50 podmiotów medialnych z Litwy, Białorusi, Ukrainy, Czech, Mołdawii i innych państw z terenów tzw. byłego „Bloku Wschodniego” Europy. Są to gazety, miesięczniki, kwartalniki papierowe oraz internetowe, portale, programy telewizyjne oraz audycje radiowe. Większość z redakcji zrzeszonych w Federacji jest objęta patronatem polskich instytucji państwowych oraz organizacji pozarządowych, takich jak Fundacja „Wolność i Demokracja” oraz Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego.

Główne osiągnięcia FMPnW to udział we wdrożeniu trzyletniego trybu wsparcia ze strony państwa

polskiego dla działań zrzeszonych redakcji, przygotowanie wspólnej strategii rozwoju na lata 2022-2030, przeprowadzenie sondaży potrzeb wśród swoich członków oraz szkoleń tematycznych.

Federacja działa na rzecz integracji polonijnych redakcji, umożliwiając im wymianę doświadczeń, współpracę oraz wzajemne wsparcie. Angażuje się także w promocję polskiej kultury, języka oraz wartości demokratycznych, dbając o to, aby Polacy na Wschodzie mieli dostęp do rzetelnych informacji oraz mogli aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym swoich krajów zamieszkania.

Celem Federacji jest również przeciwdziałanie dezinformacji i wrogiej propagandzie, wspieranie edukacji medialnej oraz budowanie pozytywnego wizerunku Polski na arenie międzynarodowej. Organizacja stanowi ważne ogniwo łączące polskie społeczności na Wschodzie z macierzą, działając na rzecz ich integracji oraz ochrony tożsamości narodowej.

Więcej informacji na temat FMPnW można uzyskać pod adresem: wschod.media

„Kocham Cię, Polsko!” – w mołdawskich Sorokach Polacy świętują Niepodległość

Obywatele Mołdawii w niedawnych wyborach prezydenckich i referendum za UE pokazali, jak mocno liczy się dla nich niepodległość. O niepodległości – w kontekście Narodowego Święta Niepodległości RP – pamiętają też mieszkający w Mołdawii Polacy.

Koncert patriotyczny z okazji polskiego Narodowego Święta Niepodległości w Sorokach – położonych na wschodzie Mołdawii, nad granicą z Ukrainą – zorganizowany został pod hasłem „Kocham Cię, Polsko” 26 października br. Jego głównym organizatorem był Związek Polaków w Sorokach, którego prezesem jest Rodika Młyńska.

Koncert odbywał się przed tamtejszą twierdzą wzniesioną tuż nad Dniestrem. Witając wszystkich przybyłych, przemawiali ambasador RP w Republice Mołdawii Tomasz Kobzdej oraz burmistrz Sorok – Lilia Pilipețchi.

– Pięknie dziękuję za zaproszenie. To jest wielki zaszczyt i przyjemność dla mnie i dla pani konsul, że możemy dzisiaj reprezentować ambasadę i państwo polskie – mówił ambasador Tomasz Kobzdej. – Zawsze z ogromną przyjemnością przyjeżdżam do Sorok, bowiem jest to miasto pięknie położone, świetnie zorganizowane i dobrze zarządzane. Jest to miasto, w którym Polacy są lubiani i szanowani. I to jest właśnie ten moment, aby podziękować władzom samorządowym, władzom regionu i pani burmistrz za życzliwość, z jaką spotyka się na co dzień polska wspólnota w Sorokach. Bardzo dziękuję w imieniu polskiej dyplomacji, w imieniu polskiej ambasady. Bardzo to doceniamy. Powodem naszego spotkania jest zbliżające się Święto Niepodległości, o którym chciałbym powiedzieć kilka słów – kontynuował dyplomata.

– Święto listopadowe nazywa się Świętem Niepodległości. Chcę tu podkreślić, że jest to święto odzyskania przez Polskę niepodległości,

a nie uzyskania niepodległości. Odzyskaliśmy tę niepodległość po 123 latach niebytu. Polska historia przypomina nam, jak łatwo niepodległość stracić. O niepodległość trzeba walczyć codziennie. Czasami trzeba to robić z bronią w ręku, jak robią to nasi bracia po drugiej stronie rzeki... O niepodległość trzeba walczyć codziennie, ciężką uczciwą pracą, płacąc podatki i przekazując swoim dzieciom kulturę swojego narodu – mówił Tomasz Kobzdej.

– Zwiedzaliśmy przed chwilą twierdzę w Sorokach, która zachowała polskie ślady. Polscy żołnierze ją rozbudowali. A inni żołnierze, którzy tu później przyszli – spalili. Polskiego wojska w Sorokach już nie ma. Jest natomiast tu cały czas inna polska twierdza. Jest nią Związek Polaków w Sorokach pod wodzą pani prezes Rodiki Młyńskiej, której serdecznie dziękuję i gratuluję zorganizowania tej uroczystości. Praca, jaką wykonuje Związek Polaków w Sorokach, jest dostrzegana przez służbę konsularną i przez władze w Warszawie. Serdeczne pozdro-

wienia od wszystkich, którzy nam kibicują. Kończąc, życzę wszystkim wspaniałego przeżycia koncertu – mówił ambasador Tomasz Kobzdej.

W koncercie patriotycznym „Kocham Cię, Polsko” wzięło udział kilka zespołów polonijnych: „Polacy Budzaka” z Komratu, „Styrcańskie Dzwoneczki” z Głodian, „Jaskółki” z Bielc, „Stokrotka” z Sorok oraz mołdawski miejski zespół folklorystyczny „Soroceanca” (Sorocianka). Koncert odbywał się na świeżym powietrzu, w klimacie przepelnionym historią, w otoczeniu sorockiej twierdzy. Zespoły zaprezentowały polskie tańce narodowe i pieśni patriotyczne. Występowali również soliści.

Wśród przybyłych gości, oprócz ambasadora RP Tomasza Kobzdeja i burmistrz Sorok Lillii Pilipețchi, znalazły się także: Iurie Tanase, wiceprzewodniczący rejonu Soroka, oraz wicekonsul Magdalena Rocka-Yelkenci z konsulatu RP i wreszcie mieszkańcy miasta wraz z członkami wielu organizacji polonijnych z Mołdawii.

Autor: **Leszek Wątróbski**

Artykuł opublikowany w wydaniu magazynowym „Kurier Wileński”
Nr 42 (126) 09-15/11/2024

fot. [facebook/AmbasadaPLinMD](https://www.facebook.com/AmbasadaPLinMD)

Swoją obecną formę twierdza w Sorokach przybrała po przebudowie w połowie XVI w. We wrześniu 1691 r. podczas wojny polsko-tureckiej twierdza została zajęta przez wojska koronne i Kozaków zaporoskich pod dowództwem Stanisława Z. Druszkiewicza. Obsadzono ją polską załogą, której komendantem w styczniu 1692 r. został Krzysztof Rappe. Garnizon rozpoczął modernizację forticy. Wzmocniono m.in. mury, zbudowano kazamaty, wykopano fosi i głęboką studnię na dziedzińcu. Rok później, 27 września 1692 r. siły turecko-tatarsko-mołdawskie rozpoczęły oblężenie miasta. Polskie oddziały stopniowo wycofywały się z jego kolejnych części, podpalając je uprzednio. W obliczu nadchodzących polskich posiłków Turcy zakończyli oblężenie. Było to jedno z większych zwycięstw Polaków końcowego okresu wojny. Po podpisaniu pokoju w 1699 r. w Kartowicach twierdza wróciła pod panowanie Gospodarstwa Mołdawskiego.

■ Zaproszone zespoły taneczne i wokalne z kilku polonijnych ośrodków w Mołdawii zaprezentowały polskie tańce narodowe i pieśni patriotyczne. Wystąpili również soliści, popisując się talentem i kunsztem w prezentacji utworów muzycznych.

■ W uroczystym koncercie „Kocham Cię, Polsko” wzięli udział: przedstawiciele ambasady RP w Kiszyniowie, przedstawiciele władz samorządowych miasta Soroki, przedstawiciele organizacji polonijnych z Bielc, Styrca, Głodian, Tymowej, Komratu, Tyraspolu, Sorok oraz nauczyciele ORPEG

Koncert patriotyczny w Kiszyniowie „Wolność kocham i rozumiem” na Święto Niepodległości

W sobotę 16 listopada br. w stolicy Mołdawii odbył się koncert patriotyczny zatytułowany „Wolność kocham i rozumiem”. Dostarczył on jego uczestnikom wielu radosnych i niezapomnianych wrażeń z okazji świętowania 106. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości.

Na to wyjątkowe spotkanie mieszkańców i gości Kiszyniowa zaprosiło Stowarzyszenie „Polska Wiosna w Mołdawii”. Już od pierwszych chwil koncertu można było poczuć, jak wiele radości i dumy daje Polakom wspólne obchodzenie tego najważniejszego narodowego święta.

W gronie zaproszonych gości znaleźli się przedstawiciele Ambasady RP w Kiszyniowie na czele z Ambasadorem RP Tomaszem Kobzdejem, przedstawiciele organizacji polonijnych z Tyraspoła, Bielci i Styrzycy oraz licznie przybyli Polonusi z Kiszyniowa.

Gości powitała Oksana Bondarczuk – prezes „Polskiej Wiosny w Mołdawii”. – Narodowe Święto Niepodległości to czas, w którym wszyscy się jednoczą, żeby uczcić odzyskanie wolności, której nasza ojczyzna była pozbawiana przez ponad 123 lata – powiedziała pani prezes. – To święto narodowe, które łączy pokolenia i przypomi-

na o trudnej, ale pięknej drodze do wolności – dodała.

Koncert otworzył występ dzieci z polskiej grupy Przedszkola nr 89 w Kiszyniowie „Jaskółka”. Dzieci tańczyły, śpiewały i recytowały wiersze. Grupę prowadzi nauczycielka języka polskiego Urszula Brożek. Następnie uczniowie polskich klas Liceum im. Mikołaja Gogola w Kiszyniowie pod kierownictwem nauczyciela języka polskiego Mirosława Szczecińskiego zaprezentowali montaż poetycko-muzyczny. Wiele powstańczych i niepodległościowych pieśni jest stworzonych w radosnym i zagrzejającym do boju rytmie. Dlatego też w tym dniu w Kiszyniowie nie mogło zabraknąć „Szarej Piechoty”, „O mój rozmarynie” czy „Wojenka, wojenka”. Na scenie wystąpili również artyści: Marta Ginciu, Alina Orlova, Tudor Pruteanu oraz zespół taneczny „Wesołe Babcie”.

Wyjątkowym gościem na koncercie była działająca przy Towar-

zystwie Kultury Polskiej „Jasna Góra” grupa teatralna z Tyraspoła. Jasnogórzanie zaprezentowali widzom scenkę z Trylogii Henryka Sienkiewicza. Pod koniec koncertu zabrzmiała pieśń „Żeby Polska była Polską” w wykonaniu członków Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii”, którą podchwycili wszyscy obecni na sali.

W trakcie koncertu wręczono nagrody uczestnikom konkursu fotograficznego pt. „Wszędzie widzę Polskę”. Wystawę pokonkursową można było oglądać w foyer. Po koncercie uczestnicy spotkania mogli pobrać najnowsze numery pisma „Jutrzenka”.

Organizatorzy serdecznie dziękują wszystkim artystom, którzy uświetnili ten wyjątkowy wieczór swoimi występami!

**Alexei Bondarciuc
fot. Olga Kolesnikowa**

Projekt „Uroczysty koncert w Kiszyniowie z okazji odzyskania przez Polskę Niepodległości” finansowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP w konkursie „Polonia i Polacy za Granicą 2024 – Regranting” za pośrednictwem Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego.

Zespół dziecięcy (polska grupa Przedszkola nr 89 w Kiszyniowie „Jaskółka”)

Scenka z Trylogii Sienkiewicza w wykonaniu artystów z Nadniestrza

Uczniowski montaż poetycko-muzyczny (Liceum im. Mikołaja Gogola w Kiszyniowie)

PRZEGLĄD WYDARZEŃ PATRIOTYCZNYCH W REPUBLICIE MOŁDAWII upamiętniających 106. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości

Z okazji kolejnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości przedstawiciele placówki dyplomatycznej w Kiszyniowie oraz kiszyniowska Polonia złożyli kwiaty pod popiersiem Józefa Piłsudskiego.

Jutrzenka 11/2024

22

Polacy ze Słobody-Raszków oraz przyjaciele Polski spotkali się na uroczystej mszy świętej w języku polskim, której przewodniczył ks. Marcin Januś. Po nabożeństwie zespół „Słobodzianki” przedstawił krótki program artystyczno-patriotyczny. Patriotyzm ma różne oblicza, więc w tym dniu uczniowie miejscowej szkoły pod kierownictwem nauczycielki Ireny Prosianej wykonali plakaty, rysunki oraz recytowali wiersze o Ojczyźnie. Wszyscy byliśmy zjednoczeni pod biało-czerwonym sztandarem! Obchody 11 Listopada w Słobodzie-Raszków zorganizował Zarząd Towarzystwa Kultury Polskiej „Mała Ojczyzna”.

Narodowe Święto Niepodległości Polski obchodziło Stowarzyszenie „Polonia” w Rybnicy. Podobnie jak w ubiegłym roku dzieci i młodzież uczestniczyli w akcji „Szkoła do hymnu”. Przygotowano również program artystyczny, aby uczcić tak ważną dla każdego Polaka datę.

W siedzibie Stowarzyszenia Polaków Gagauzji odbyły się uroczyste obchody Narodowego Święta Niepodległości. W wydarzeniu wzięli udział dzieci i młodzież uczęszczający na zajęcia języka polskiego prowadzone przez nauczycielkę Magdalenę Kubicką oraz uczestnicy zespołu tanecznego „Polacy Budżaka”.

Jutrzenka 11/2024

23

Dla dzieci z mołdawskiej miejscowości Criuleni zorganizowano imprezę związaną z jednym z najważniejszych polskich świąt – 11 Listopada. Organizatorami imprezy były: Liga Polskich Kobiet w Mołdawii oraz Szkoła Artystyczna w Criuleni. W trakcie spotkania dzieci mogły dowiedzieć się o kulturze i tradycjach Polski. W tym dniu brzmiały wiersze Juliana Tuwima, przygotowane zostały zabawne scenki teatralne, odbyły się warsztaty plastyczne. Dzieci słuchały polskiej poezji, zapoznawały się z tradycyjnymi polskimi wzorami, układały puzzle „Pałac Prezydencki w Warszawie”, próbowały swoich sił w tańcu polskim tzw. chodzonym czyli polonezie. Ten niezwykle dzień zakończył się słodkimi prezentami dla dzieci.

Dziękujemy instytucjom i ośrodkom polonijnym za udostępnione zdjęcia.
Redakcja

Polskie regionalne ciasta, które warto spróbować!

MARCINEK
Z PODLASIA

Pyszny wypiek, który składa się z wielu cienkich placków, przełożonych masą śmietankową. Mimo że nie wydaje się skomplikowanym deserem, marciniek jest bardzo pracochłonny w wykonaniu i potrzebuje wprawnej ręki. Gotowy deser przypomina tort.

CIASTO

- 200 g kwaśnej śmietany 18% ● łyżeczka sody
- 2 jajka ● 2 żółtka ● 200 g masła
- 200 g cukru ● 1 kg mąki

KREM:

- litr śmietanki 30% ● 800 ml śmietany 18%
- sok z cytryny ● 200 g cukru

DO DEKORACJI: kakao do posypania

Na początku przygotuj ciasto. W wysokim naczyniu śmietanę zmieszaj z łyżeczką sody. Po kilku minutach śmietana nabierze większej objętości. W osobnym naczyniu utrzyj na puszystą masę miękkie masło z cukrem. Do oddzielnej miski wbij jajka i żółtka. Do naczynia z puszystą maślaną masą naprzemiennie dodawaj porcję jajek i śmietany, aż do wykończenia składników. Dodaj jeszcze pół kilograma mąki i wyrabiaj ciasto. Dosypuj na bieżąco mąkę, aż do uzyskania gładkiej masy. Ciasto podziel następnie na ok. 30 kulek i każdą rozwałkuj na bardzo cienki pasek o średnicy ok. 25 cm. Blachę piekarnika wyłóż papierem, przełóż na nią ciasto i piecz do 10 minut w 160 stopniach Celsjusza. Po tym czasie wyjmij i ostudź.

W tym czasie przyrządź krem. Ubij obie śmietany z sokiem z cytryny i stopniowo dodawaj cukru. Na paterze ułóż upieczony placek. Na niego nałóż ok. trzymilimetrową warstwę kremu. Połóż kolejną warstwę ciasta, ale nie dociskaj, żeby masa nie wypłynęła lub żeby ciasta się nie skleiły! Znowu przełóż kremem i ciastem i tak do momentu, aż nie zużyjesz wszystkich składników. Boki marcinka wysmaruj kremem śmietanowym i wyrównaj. Ciasto odstaw na ok. dwie godziny, a następnie wstaw na co najmniej cztery godziny do lodówki. Przed podaniem posyp z wierzchu kakao.

źródło: smaker.pl

Marciniek to jeden z deserów znajdujących się na ministerialnej Liście Produktów Tradycyjnych. Trafiają na nią dania, które uznano za element dziedzictwa kulturowego regionu i które wytwarzane są klasycznymi metodami, wykorzystywanymi co najmniej od 25 lat.

Tradycja pieczenia hajnowskiego marcinka w Regionie Puszczy Białowieskiej, a konkretnie w Hajnówce, ma korzenie sięgające czasów carskich. Jest ona ściśle powiązana z historią Pałacu Carskiego w Białowieży, który odgrywał kluczową rolę w kształtowaniu kultury i obyczajów regionu.

W okresie panowania carów, na przełomie XIX i XX wieku, Pałac Carski był centrum kulturalnym i społecznym. Pracownicy pałacu, którzy mieli bezpośredni kontakt z dworem carskim, byli głównymi przekaznikami kultury i obyczajów panujących na dworze. Dzięki nim tradycje i zwyczaje dworskie przenikały do lokalnej społeczności, stając się integralną częścią jej życia. Jednym z takich zwyczajów było pieczenie ciasta zwanego „marcinikiem”. Tradycyjnie przyrządzano je na cześć Święta Marcina (11 listopada), które było hucznie obchodzone na dworze carskim.

Ciasto marciniek wyróżniało się prostymi składnikami, takimi jak jaja, śmietana, masło i mąka, łatwo dostępnymi w regionie Puszczy Białowieskiej. W rezultacie marciniek stał się nie tylko symbolem święta, ale także smacznym przysmakiem, który cieszył się uznaniem nie tylko wśród członków rodziny carskiej, ale i wśród lokalnej społeczności.

Wesele, chrzciny, rodzinna uroczystość... trudno je sobie wyobrazić na Podlasiu bez tradycyjnego marcinka.

SŁOWO NAJTRUDNIEJSZE DO NAPISANIA

Polszczyzna charakteryzuje się skomplikowanymi i zawiłymi regułami, które są odbiciem rozwoju języka na przestrzeni wielu stuleci. Ortograficzne zasady nie byłyby sobą, gdyby nie ogromna ilość wyjątków.

Jednym z takich wyjątków jest „gżegżółka”. Ten językowy potworek (oznaczający kukułkę) opiera się na najbardziej ortodoksyjnych regułach ortograficznych, więc mamy tylko jedno wyjście: nauczyć się graficznego obrazu tego słowa. Gżegżółka to jedna z największych ortograficznych zmór będących koszmarem polskich dzieci podczas szkolnego dyktanda.

NAJBARDZIEJ POLSKIE SŁOWO

Jeśli chodzi o typowo polskie cechy, to może najbardziej polskim słowem okaże się „solidarność”? Żadne inne słowo nie zrobiło takiej międzynarodowej kariery. W latach 80., gdy władza oficjalna zdelegalizowała wcześniej sformowany związek pracy (założony przez pracowników gdańskiej stoczni), wyraz ten pojawił się na ustach czołowych europejskich polityków, działaczy oraz intelektualistów.

Współcześnie „solidarność” wciąż znaczy dużo: jest synonimem pewnych uniwersalnych wartości, które powinny trwać do dziś – sprawiedliwości, równości, wolności.

KAMIENICA – в толковом словаре польского языка это слово определяется как «кирпичный жилой дом в несколько этажей, в котором много жильцов». Это очень специфический вид строения: непременно городская застройка из камня или кирпича, выходящая фасадом на улицу; при этом здания обычно строились вплотную друг к другу. Кроме того, это след ушедшей эпохи: так называют только здания, построенные до Второй мировой войны. В контексте приходится иногда ограничиваться словом «здание» или добавлять определение «довоенное».

Rubrykę opracowała
Alina Kovalenko

UCZYMY SIĘ POLSKIEGO

ĆWICZENIE / УПРАЖНЕНИЕ

W podanych zdaniach zamiast **pani Anna Kowalska** proszę użyć **ona**.
В данных предложениях вместо **pani Anna Kowalska** употребите в нужной форме **она**.

PRZYKŁAD / ПРИМЕР

Przyjadę razem z **panią** Anną Kowalską.

Przyjadę razem z **nią**.

1. Nie ma **pani** Anny Kowalskiej.

2. Proszę powiedzieć **pani** Annie Kowalskiej, że mąż dzwonił.

3. Czasami myślę **o pani** Annie Kowalskiej.

4. Wczoraj widzieliśmy **panią** Annę Kowalską na ulicy.

Pieniński Park Narodowy

Pieniny to bardzo urokliwy zakątek Polski południowo-wschodniej. Zlokalizowane są na północny wschód od Tatr, około 30 km od Nowego Sącza.

Od południa graniczą z pasmem Magury Spiskiej, od północy z Gorcami i Beskidem Sądeckim. Najpiękniejszą częścią Pasa są Pieniny Środkowe, zlokalizowane w Pienińskim Parku Narodowym, który utworzono w 1932 roku (jako pierwszy park narodowy w Polsce). W Pieninach jest też kilka rezerwatów przyrody.

Pieniny zbudowane są z twardych utworów wapiennych na przemian z miękkimi łupkami, marglami i piaskowcami. Taka budowa pozwoliła na powstanie wskutek erozji bardzo urozmaiconego krajobrazu, z pionowymi ścianami wzdłuż przełomu Dunajca, dochodzącymi do kilkuset metrów wysokości. Obszar silnie zróżnicowany geologicznie, posiada swoistą rzeźbę (urwiska, skałki, wąwozy); odznacza się dużą zmiennością warunków mikroklimatycznych. Pasma Pienin przecina niezwykle malownicza przełomowa dolina Dunajca o długości 9 km. Nad wodami rzeki wznoszą się wysokie skalne ściany.

Teren parku jest udostępniony dla ruchu turystycznego, któremu służy 25 km oznakowanych szlaków pieszych, prowadzących przez najpiękniejsze zakątki Pienin. Dużym powodzeniem wśród turystów cieszą się: sptyw tratwami Przełomem Dunajca, trasa ze Szczawnicy do Czerwonego Klasztoru – Droga Pienińska, rejsy statkami turystycznymi po Zbiorniku Czorsztyńskim, ruiny zamku w Czorsztynie, zamek w Niedzicy, zabytkowe kościołki.

Dzięki licznym, trwającym już 150 lat badaniom naukowców szczegółowo udokumentowano florę i faunę parku. Zaraz po utworzeniu Pienińskiego Parku Narodowego opracowano szczegółowy plan gospodarczo-leśny, który wykonano bardzo szczegółowo (m.in.

Legenda o dzwonie zatopionym w Dunajcu

W miejscu, gdzie Dunajec płynie spokojnie, stał kiedyś klasztor z kościołem. Ponieważ mieszkający w nim mnisi grzeszyli, Pan Bóg ukarał ich i zatopił klasztor.

Pewnego razu, w Wielką Sobotę, jeden z gospodarzy usłyszał głośno bijące dzwony kościelne. Musiała to być sprawa szatana, ponieważ w tym dniu dzwony powinny milczeć. Przyszedł więc nad rzekę ksiądz z Krościenka i pokropił święconą wodą to miejsce. Jeden z juhasów opuścił się na linie na dno rzeki, ale nie znalazł tam kościoła, był tylko dzwon. Zaczepił linę do jego ucha, a zebrani na brzegu pociągnęli, by go wydobyć z dna rzeki. Sznur się jednak urwał i dzwon już na zawsze pozostał w głębinach.

Czasem jeszcze dzisiaj słychać głuche jęki dzwonu, dobiegające z dna rzeki.

policzono i pomierzono wszystkie drzewa i większe krzewy).

Głównymi gatunkami lasotwórczymi są: jodła, świerk, lipa, grab, jesion i wiąz. Zachowały się także fragmenty lasu jaworowego z chronioną paprocią. Istnieją też w parku widoczne z daleka reliktywne lasy sosnowe. Niskie, przedziwne powykęcane stare sosny porastające szczyty gór wyrastają do roli symbolu pienińskiego środowiska. Sosna rośnie w zasadzie tylko na szczytach i półkach skalnych, jako relikwyt wczesnoholocenijskiej fazy rozwoju Pienin.

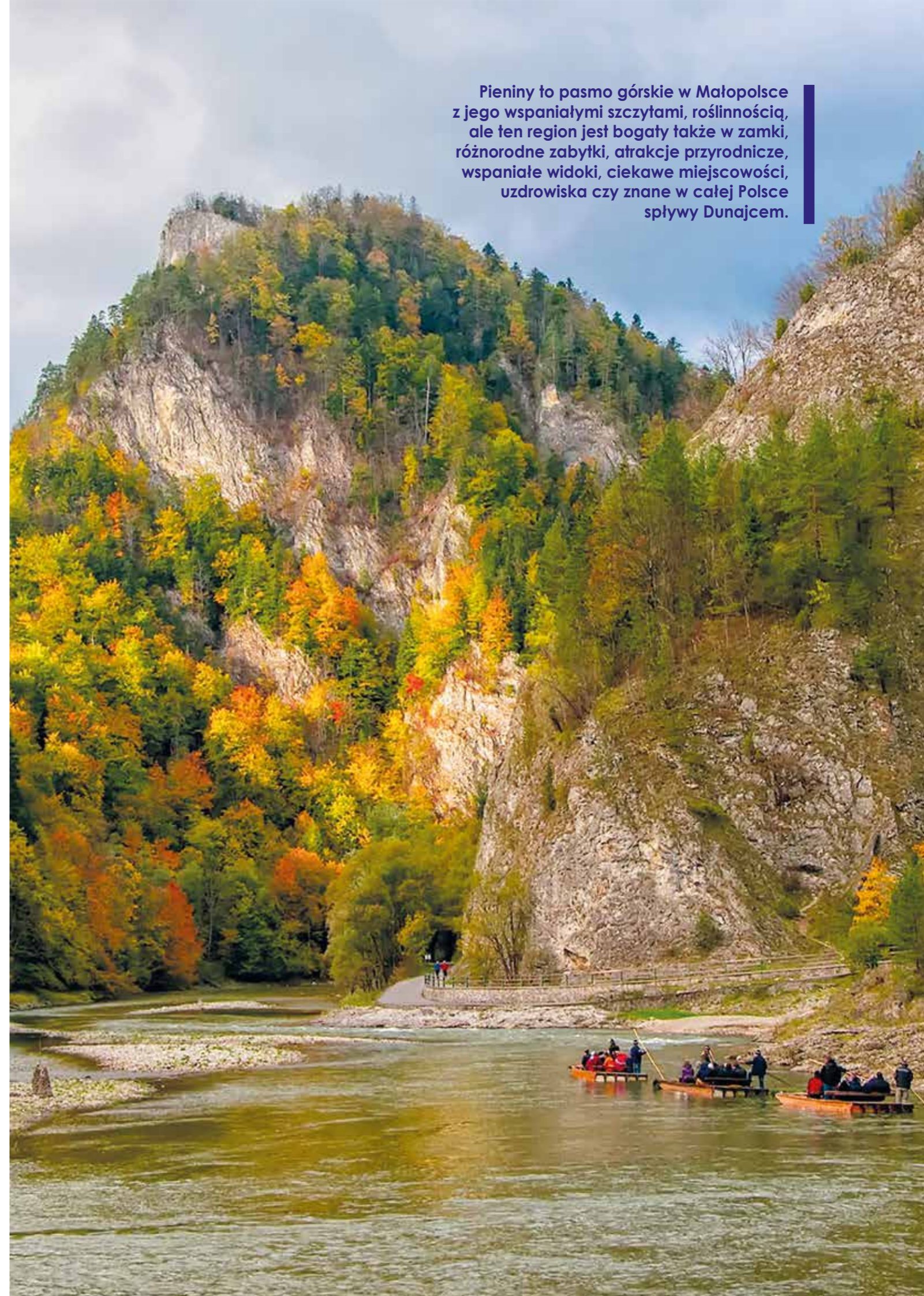
Flora Parku jest bardzo bogata. Występuje około 1000 gatunków roślin naczyniowych. Obok gatunków niżowych rosną tu gatunki wysokogórskie, relikty arktyczne, endemity południowe i stepowe. Charakterystyczne są kwieciste łąki i murawy naskalne. Bogata jest także flora mszaków, porostów i grzybów.

Bardzo bogata jest fauna Parku. Określono, że w Pieninach występuje 45 gatunków ssaków, 95 gatunków ptaków, 9 gatunków płazów i 6 gatunków gadów oraz wiele gatunków ryb. Niezwykle bogaty jest świat owadów, a wśród nich 1600 gatunków motyli, z najpiękniejszym motylem Pienin, *niepylakiem appolo*, na czele. Żyją tu ryś i żbik oraz rzadkie gatunki ptaków. Do atrakcyjnych przedstawicieli fauny zaliczono też lisa, borsuka, kunę, jelenia, dzika i tchórza.

Pieniński Park Narodowy jest osobliwością przyrodniczą i krajobrazową w skali europejskiej.

Opr. Elena Dudari

Pieniny to pasmo górskie w Małopolsce z jego wspaniałymi szczytami, roślinnością, ale ten region jest bogaty także w zamki, różnorodne zabytki, atrakcje przyrodnicze, wspaniałe widoki, ciekawe miejscowości, uzdrowiska czy znane w całej Polsce sptywy Dunajcem.

**Dzisiaj wielka jest rocznica
jedenasty listopada.
Tym co zmarli za ojczyznę
hołd wdzięczności Polska składa.**

**Im to bowiem zawdzięczamy
wolność – polską mowę w szkole
to, że tylko z ksiąg historii
poznajemy dziś niewolę.**